

InnovatieNetwerk

In beweging

Jaarverslag 2010

Inleiding

Met plezier presenteren wij u het Jaarverslag 2010 van InnovatieNetwerk. Dit keer een compact boekje met een greep uit de projecten waar we aan werken. In korte tijd bent u op de hoogte van de stappen die zijn gezet. Uiteraard is er veel meer te vertellen. Wie meer wil lezen, de financiële verantwoording wil zien of weten hoe InnovatieNetwerk in de media verscheen verwijzen wij dan ook graag naar onze website www.innovatienetwerk.org/nl/bibliotheek

Twaalf projecten passeren de revue. Stuk voor stuk verrassende projecten die aansluiten bij de kerntaak van InnovatieNetwerk: het ontwikkelen en in de praktijk brengen van grensverleggende vernieuwingen in de domeinen land- en tuinbouw, groene ruimte en voeding.

Lees “Reddingsactie voor de paling” en leer hoe we samen met andere partijen hard werken aan alternatieve duurzame visteeltmethoden. Ontdek in “Scholen om op te eten” wat er nog ontbreekt aan een evenwichtige schooldag voor onze kinderen. Met “Markt voor Mest” en “Veehouders gaan boeren zonder antibiotica” maakt u kennis met kansrijke ingrijpende duurzame innovaties binnen de agrarische sector. “Parels in het landschap” laat zien hoe de glastuinbouw effectief kan bijdragen aan een mooier Nederland. Op de linkerpagina staat steeds vermeld welke netwerkpartners aan een project zijn verbonden.

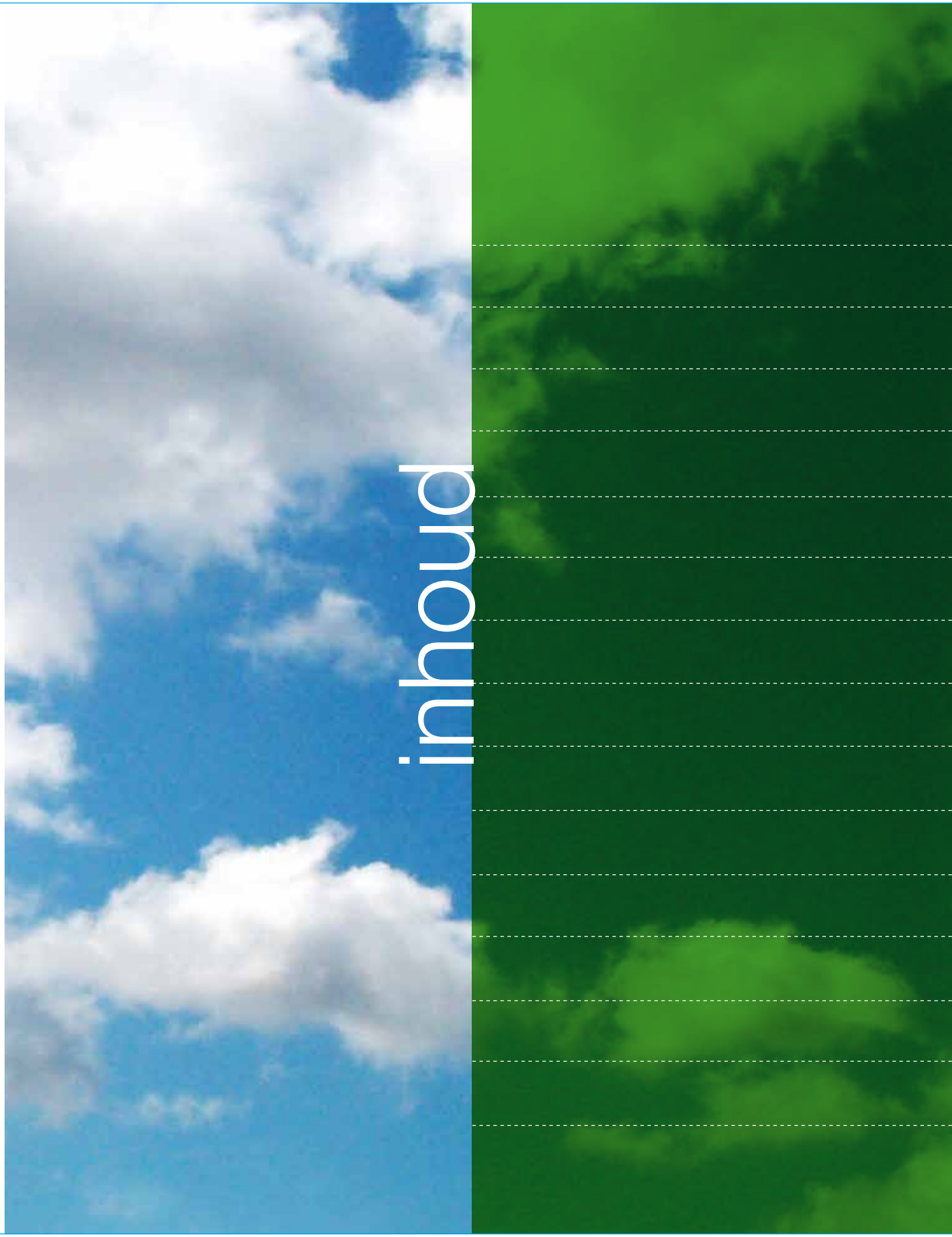
Want InnovatieNetwerk doet het niet alleen. Duurzame grensverleggende vernieuwingen hebben volgens ons alleen kans van slagen als deze met verschillende partijen tot stand worden gebracht. De allianties met het bedrijfsleven (SIGN, Courage en Kiemkracht) zijn voor ons heel belangrijk. Daarnaast ook de samenwerking met een breed en sterk netwerk van bedrijven, kennispartijen, overheden en maatschappelijke organisaties.

Op het moment dat u dit boekje in handen heeft is InnovatieNetwerk aan het werk met een actuele agenda die is samengesteld in nauw overleg met het minsterie van Economie, Landbouw en Innovatie (EL&I). InnovatieNetwerk heeft, mede gebaseerd op de positieve uitkomsten van een in 2010 uitgevoerde onafhankelijke externe evaluatie, voor nogmaals 5 jaar de ruimte gekregen haar bijzondere werk voort te zetten.

Wij zetten graag onze schouders eronder.

Dr. G. Vos,
directeur InnovatieNetwerk

inhoud

Inleiding	1
Reddingsactie voor de paling	4
Weer of geen weer: altijd koeien melken op zonne-energie	6
Veehouders gaan boeren zonder antibiotica	8
Scholen om op te eten	10
Een gebouw met veel glas en groen maakt gelukkig	12
Langs de snelweg de regio proeven	14
Bewoners onderhouden zelf het landschap	16
Trouwens, van wie is natuur eigenlijk?	18
Vlinders en rugstreeppadden veroveren de Amsterdamse haven	20
Parels in het landschap	22
Boeren hebben zwart goud in handen	24
Oplossing mestprobleem ligt in handen van overheid	26
Verantwoording	28

Reddingsactie voor de paling

Partners
O.D. van Batenburg BV, Blijdorp, BNG Consultancy Services - BCS, Burgers' Zoo, Diverse ondernemers uit Volendam, DoornRoos imagineers, EUREKA InnoFisk Umbrella, EUREKA Nederland, EUREKA Noorwegen, Gemeente Volendam, Hein Koning Administratiekantoor, Institute of Biology, University of Southern Denmark, Ministerie EL&I (Directie AKV), National Institute Of Aquatic Resources, Technical University Of Denmark, NewCatch BV, Ontwikkelingsmaatschappij Noord-Holland Noord NV, Jacob Avis, Provincie Noord-Holland (Directie Beleid), Stichting Future for Eel, Tekst in Stijl, Trencavel/Pol van den Bergen, Universiteit Leiden, ZFscreens.

Volendam stapt in duurzame aquacultuur

Met man en macht wordt er in Nederland gewerkt aan de redding van de paling. Een cruciale schakel hierbij is de teelt van de glasaal, een piepjonge paling. Aan visteelt zijn doorgaans echter grote nadelen verbonden, zoals milieuvervuiling en het ontstaan van ziekten. InnovatieNetwerk werkt daarom met andere partijen aan het concept 'InnoFisk', dat alternatieve visteeltmethoden biedt die wel duurzaam zijn. De eerste successen dienen zich aan.

Het is een klein wonder. Met hun lengte van 6,5 millimeter zijn ze met het blote oog net te zien. Onderzoekers van de Universiteit van Leiden zijn erin geslaagd om uit eitjes kleine palinglarven te kweken en deze twintig dagen in leven te houden. Nu zijn de researchers op zoek naar welk soort voedsel de larfjes nodig hebben om ze door te laten groeien tot glasaaltjes die sterk genoeg zijn om in open water te worden uitgezet.

Maar er is nog meer opzienbarends gebeurd in 2010. Ondernemers in Volendam die grote belangstelling tonen voor de duurzame palingteelt, hebben het bedrijf Volendam Glasaal BV opgericht en substantiële bedragen toegezegd om mee te betalen aan het vervolgonderzoek naar palingteelt. Verder heeft de Volendamse gemeenteraad ingestemd met plannen om het onderzoek naar het IJsselmeerstadje te halen. Op het industrieterrein van Volendam zal een pand komen waarin de bassins worden ingericht waar de glasaaltjes worden opgekweekt.

Ook zijn de Volendamse gemeenteraad en het bedrijfsleven bereid te investeren in een Palingdrôme, waar bezoekers alles over paling te weten kunnen komen. Het bezoekerscentrum zal voldoen aan de modernste eisen qua beleving en ervaring van de bezoeker. Er zal vooral aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van kweekpaling in gevangenschap. Ook zullen bezoekers in watertunnels het groeiproces van paling kunnen volgen. Hoe complex het leven van deze vis is, blijkt uit het gegeven dat palingen naar de Sargassozee, zesduizend kilometer hier vandaan, zwemmen om eitjes te leggen die daar uitgroeien tot larven. Op hun tocht naar de Europese kust veranderden deze larven geleidelijk in glasaal. Dan duurt het nog jaren voordat vrouwtjes geslachtsrijp zijn.

De gemeenteraad is akkoord met het voorstel om dit informatiecentrum te vestigen in het pand Haven 154-156. Hier was Café 't Hemeltje gevestigd, waar in de nieuwjaarsnacht van 2000 op 2001 een verwoestende brand woedde. Het pand is in 2010 verbouwd en is nu bouwkundig gezien klaar om ingericht te worden.

Niet alleen Volendam maar ook andere plaatsen in Nederland hebben interesse getoond voor 'InnoFisk', dat staat voor een duurzame aquacultuur. Het concept is zich in de afgelopen jaren steeds meer op de kernproblemen gaan richten. Als Nederland erin slaagt een duurzame visteelt op te zetten, zou dit niet alleen de redding van de paling, maar ook van andere met uitsterven bedreigde vissoorten kunnen betekenen. En van de Nederlandse binnenvisserij.

http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/117/

Weer of geen weer: altijd koeien melken op zonne-energie

Partners
Courage, SIGN, Maatschap Borgman-Roeterdink , Eekels Elektrotechniek, Provincie Gelderland, KEMA, CEA, Cellstrom, Trinergie, TU Eindhoven, Alliander.

Wereldprimeur voor de fotonenboer in Vierakker

Op een boerenerf in Gelderland is een stille revolutie gaande. Een melkveebedrijf heeft hier een gloednieuwe installatie geplaatst waarmee zonne-energie in vloeibare vorm kan worden opgeslagen. Nog innovatiever is dat dit systeem volledig onderdeel is geworden van het gebruikelijke stroomnet. Dat is nog nooit vertoond. Hiermee is het concept 'Fotonenboer', dat is ontwikkeld door InnovatieNetwerk en partnerorganisatie Courage, voor het eerst in de praktijk gebracht. Het is een innovatie die een grote belofte voor de toekomst in zich heeft.

Naast de grote stal met koeien staat een onopvallende witte metalen box, met de omvang van een kleine zeecontainer. Hierin bevindt zich het kloppend hart van de energievoorziening van het melkveebedrijf van Jan Borgman en Erna Roeterdink in het Gelderse Vierakker. Zij zijn de eerste boeren die over dit nieuwste staaltje van duurzame energietechniek beschikken: de Vanadium Redox Batterij. Deze accu kan niet alleen de energie, die wordt opgewekt door de zonnepanelen op het dak van het boeren-bedrijf, opslaan. Uniek is dat de batterij via computers volledig is geïntegreerd in de onderneming en onderdeel is van het gebruikelijke elektriciteitsnet. Bovendien heeft deze accu een vrijwel onbeperkte levensduur, hetgeen grote winst is vergeleken met de traditionele batterijen die maar een paar jaar meegaan. De melkveehouderij kan permanent over duurzame energie beschikken en deze gebruiken voor de meest cruciale bedrijfsonderdelen, zoals de melkrobot waarmee Borgman en Roeterdink werken.

Tijdens een feestelijke bijeenkomst op het melkveebedrijf, die samen met de Melkveeacademie werd georganiseerd, is op 22 september 2010 het startsein gegeven voor de ingebruikname van de Vanadium Redox Batterij. Honderden gasten waren erbij toen de twee boerenzoons op het officiële openingsmoment 'de hendel' overhaalden. Tachtig mensen bezochten de expertmeeting, met onder anderen Hugo Brouwer (directeur Interdepartementale Programmadirectie Energietransitie EZ) als spreker. De volgende dag bezochten nog eens vierhonderd belangstellenden de open dag. Het Jeugdjournaal, De Stentor, Gelderland Radio en TV en De Telegraaf hebben uitgebreid aandacht besteed aan de pioniers in Gelderland. Het pilotproject in Vierakker is gerealiseerd met steun van de Provincie Gelderland.

De opening betekent een mijlpaal voor InnovatieNetwerk en Courage. De naam van het concept 'Fotonenboer' verwijst naar de fotonen (lichtdeeltjes) die als zonne-energie door de boeren worden geoogst. Melkveehouders kunnen de opgeslagen energie op elk gewenst moment gebruiken voor het eigen bedrijf, waardoor zij wat betreft elektriciteit geheel zelfvoorzienend kunnen zijn. Ook kunnen de agrariërs hun overschotten aan energie verkopen aan het net, waardoor ze extra inkomsten genereren. Borgman en Roeterdink verdienen hun inkomen dan niet alleen met hun melkveehouderij, maar ook met de verkoop van stroom. Als Fotonenboer vormen zij dan een energiebedrijf.

Inmiddels is de TU Eindhoven begonnen met een onderzoek om te monitoren hoe de batterij op het melkveebedrijf in de praktijk functioneert. De pilot zal moeten uitwijzen of het project daadwerkelijk economisch rendabel blijkt te zijn. Tevens wordt bekeken hoe het bedrijf het stroomverbruik nog verder kan reduceren. Pas als het systeem winstgevend blijkt te zijn, kan gewerkt worden aan toepassing door andere boerenbedrijven.

Nog altijd is de belangstelling voor het project overweldigend. De maatschappelijke relevantie van het project is immers groot. Het is van het grootste belang dat er installaties komen die duurzaam opgewekte energie kunnen opslaan. Alleen dan kan er een groen energienetwerk ontstaan dat commercieel interessant is, waarbij bedrijven die de overschotten van de duurzame energie die zij zelf hebben opgewekt, verkopen op het moment dat de prijzen het hoogste zijn.

Veehouders gaan boeren zonder antibiotica

Partners
Drs. L. Klein Holkenborg - Klein Holkenborg Management, Ineke Eijck - Eijck Interimmanagement, Ministerie EL&I, Slachterij GPS, Broederij Lagerwey, Varkensketen De Hoeve.

Verlagen antibioticagebruik vraagt geen rocketscience

Een voorhoede van veehouders is van plan hun varkens en pluimvee niet langer antibiotica toe te dienen. Ze krijgen uitgebreide assistentie bij deze omslag in hun bedrijfsvoering. Het voornemen is een belangrijke breuk met de trend in de veehouderij waarbij antibioticagebruik de afgelopen jaren is toegenomen. De deelname van de veehouders is een groot succes voor het Innovatieprogramma Antibioticavrije Ketens, dat InnovatieNetwerk samen met ondernemers en experts heeft ontwikkeld.

Een groep van 24 veehouders heeft besloten zich concreet in te zetten voor het uitbannen van het gebruik van antibiotica. Ze hebben zich in 2010 aangesloten bij het Innovatieprogramma Antibioticavrije Ketens, dat samen met ondernemers en experts is ontwikkeld door InnovatieNetwerk. De deelname van de boeren is een belangrijke stap om te komen tot een wijze van varkens en vleeskuikens produceren waarbij geen antibiotica nodig zijn om de dieren gezond te houden. De tien varkenshouders en veertien pluimveehouders willen proberen om wat betreft antibioticagebruik in 2011 op nul, of daar dichtbij, uit te komen.

Belangrijke partners in dit Innovatieprogramma zijn pluimveeketen GPS/Lagerwey en varkensketen De Hoeve. Samen met hun 24 deelnemers willen deze partijen zich inzetten voor een antibioticavrije keten. Van groot belang zijn hierbij ook het welzijn van de dieren, de economische positie en de maatschappelijke acceptatie. De deelnemende veehouders en ketenpartners krijgen hulp van een team van experts en een coach. Deze experts ondersteunen de boeren bij het in kaart brengen van knelpunten op hun bedrijf en het zoeken naar oplossingen om uiteindelijk antibioticavrij te kunnen produceren. Op basis van de analyses maakt elk bedrijf een plan voor het uitbannen van antibioticagebruik. Niet alleen de boeren, maar ook de ketens waarin ze opereren worden bij het verwezenlijken van het concept betrokken. Antibioticavrij produceren kan immers alleen als de hele keten, waarin de boer een schakel is, meewerkt.

De verantwoordelijkheid voor het realiseren van de ambities ligt bij de boer, die samen met de dierenarts en voervoorlichter als managementteam van het bedrijf, het plan gaat uitvoeren. Alleen met goede advisering van de dierenarts kan een boer bijvoorbeeld besluiten dat antibiotica bij een bepaalde aandoening niet nodig is, maar een pijnstiller voldoet. Duidelijk is dat het uitbannen van het gebruik van antibiotica alleen gaat lukken als er meer aandacht is voor gezondheid en het voorkomen van ziekte. Alle partijen moeten werken aan het verbeteren van de randvoorwaarden voor gezondheid, zoals goede hygiëne, goed voer en een goede kwaliteit van drinkwater en klimaat.

Ook is er een klankbordgroep ingesteld die de uitvoering van het Innovatieprogramma Antibioticavrije Ketens begeleidt. Vier maal per jaar komt de klankgroep bijeen voor het bespreken van de inhoudelijke begeleiding, advisering van het ministerie, het oplossen van knelpunten en het organiseren van debat en kennisverspreiding

Het programma van InnovatieNetwerk is erop gericht om te breken met de huidige trend, waarbij het gebruik van antibiotica in de veehouderij juist verder toeneemt. Antibiotica kunnen gevaarlijk zijn omdat ze bij kwistig gebruik bijdragen aan het ontstaan van bacteriën die resistent voor deze middelen zijn (zoals is gebeurd met de ziekenhuisbacterie MRSA). De resistente bacteriën die niet meer met antibiotica te bestrijden zijn, vormen een bedreiging voor mensen met een verminderde weerstand, zoals zieken, ouderen en baby's. Het concept sluit aan bij het overheidsprogramma CLEAR (Co-innovatieprogramma Landbouwhuisdieren en Antibiotica Reductie). InnovatieNetwerk verzorgt het management van het programma, dat gefinancierd wordt door het nauw betrokken Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie. Ook ondernemers investeren zelf.

Scholen om op te eten

Partners
Ika van de Pas - Ministerie EL&I, Jasper Lok, Rosanne Metaal - Ministerie VWS, Engelien van der Zwaag - NIGZ, Doris Voss - Tijd voor eten, Antoinette Kat - OSA, Piet Hein van der Hoek - DBC, Lasca ten Kate - Vriendelijke Keukens, Ria Meijvogel - IOS-ENSAC, Anouk Mulder, Shaun Lednor - De Argumentenfabriek, Carolien Berden, Lucy Kok - SEO Economisch Onderzoek, Marlies Regelink - Smaaklessen, Jeltje Snel - Voedingscentrum, Ellen van der Heijden, Arine de Ridder - PIT Actief, Henk Oosterling - EUR, Koen Joosten - EUR Sophia Kinderziekenhuis, Ron Bloemers, Moira Goulmy - Start-U-Up, LZK-scholen, Anki Duin en Jan Luttink - Andere tijden in onderwijs en opvang.

InnovatieNetwerk en scholen werken aan een nationale lunchcultuur

Samen goed eten, doet lekker eten. InnovatieNetwerk is bezig om op Nederlandse basisscholen een lunchcultuur te vestigen. Deze projecten vallen onder het concept ‘Samen goed Eten’, dat gericht is op het belang van een goede maaltijd in goed gezelschap. Een nationale schoollunch is niet alleen lekker en gezond, maar zorgt ook voor betere leerprestaties. Veel kinderen krijgen gedurende de schooldag geen fatsoenlijke maaltijd. Dat is toch te gek voor een rijk land als Nederland.

Leerlingen zitten aan lange tafels hun dampende soep te eten. Daarna kunnen ze kiezen uit een warme maaltijd of lekkere boterhammen. Als dessert staan er gezonde toetjes en manden met fruit op tafel. Zo zou het elke dag op alle scholen kunnen gaan. Maar voorlopig is dat beeld nog toekomstmuziek. Er zijn nauwelijks scholen in Nederland die een gezamenlijke maaltijd aanbieden. Daar moet verandering in komen. Met verschillende partners werkt InnovatieNetwerk daarom aan diverse projecten die onder het concept ‘Samen Goed Eten’ vallen. Investeren in de schoolmaaltijd is bovendien een effectieve manier om te investeren in een duurzame voedselconsumptie.

Met de Argumentenfabriek heeft InnovatieNetwerk in 2010 workshops georganiseerd om de voor- en tegenargumenten over de wenselijkheid van een nationaal schoollunchprogramma op een rijtje te zetten. De bijeenkomsten resulteerden in de argumentenkaart. Op de linkerhelft staat te lezen dat een lunchprogramma tot betere leerprestaties leidt, de rust en concentratie bij leerlingen bevordert, en tot minder uitval en spijbelen leidt. Daar staan de critici tegenover die vinden dat niet is bewezen dat schoollunches tot betere leerprestaties leiden. Bovendien wijzen zij erop dat het een extra belasting voor scholen kan zijn.

InnovatieNetwerk deed ook onderzoek. In feite stond 2010 voor een fors deel in het teken van de fact-finding. Het was een schok toen uit de analyse naar het voedingspatroon van leerlingen op LZK-scholen (langdurige zieke kinderen) bleek dat een kwart van de kinderen aan chronische ondervoeding lijdt. Het onderzoek, waar 70 procent van de leerlingen van LZK-scholen aan meedeed, toont aan hoe belangrijk het is om te investeren in voedingszorg.

Voor kinderen op LZK-scholen is gezonde voeding van het grootste belang. Dit blijkt ook uit twee andere analyses die InnovatieNetwerk heeft laten uitvoeren. Het bureau PIT-actief heeft het medische belang van goede voeding voor de ontwikkeling van zieke kinderen aangetoond. SEO Economisch Onderzoek deed een kosten-batenstudie naar voedingszorg door LZK-scholen. De hoofdconclusies van deze analyses: als deze leerlingen op school goed te eten krijgen, doen ze nu en in de toekomst minder aanspraak op medische zorg, leren ze beter en verzuimen ze minder. De kosten van voedingszorg door LZK-scholen worden ruimschoots goedgemaakt door de baten voor de kinderen en de samenleving. Helaas lukt het veel LZK-scholen door subsidiestops niet om voedingszorg te garanderen. Een structurele financiering is nodig. InnovatieNetwerk heeft in 2010 hard gewerkt aan het tot stand brengen van samenwerking tussen de LZK-scholen. De deelnemende partijen hebben de website www.lzkscholen.nl gelanceerd en een comité van aanbeveling met prominente leden in het leven geroepen.

Er waren meer initiatieven. Kinderen van diverse basisscholen in Noord-Holland namen dit najaar voor hun klasgenoten goede en lekkere lunches in gestapelde lunchboxen (*tiffins*) mee naar school. Dit gebeurde in het kader van de Week van de Smaak. En zo aten de leerlingen tijdens de lunch niet de geijkte boterhammen met kaas, chocopasta of pindakaas – áls ze al iets bij zich hadden – maar tortilla’s, spiesen met tomaat en mozzarella, salades en gezonde club sandwiches.

Een gebouw met veel glas en groen maakt gelukkig

Partners
Agro Advies, Aldus Bouwinnovatie, Alterra, Architectenbureau Kristinsson, BDG Architecten, Blom Architecten en Stedebouw, BNA Academie, Böhtlingk, Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs BV, Deerns raadgevende ingenieurs BV, Fiwihex, Floriade, Innovate Consulting, inTex architecten bna, KWSA Architecten, Landmarkt, Mei architecten, OIII Architecten, Productschap Tuinbouw, Smart Skin, BGV BV, Stichting Living Daylights, TANGRAM Architecten BV, Uitgeverij Aeneas, Westbroek en Ter Haar.

Ook het buitenland onder de indruk van vitale woningen, scholen, supermarkten en kantoren

Het bestaat. Gebouwen die energie, gezondheid en zelfs geluk bieden. Of het nu gaat om woningen, scholen, supermarkten of kantoren. Het recept: veel glas, veel daglicht en veel groen. Dat is de essentie van het concept 'Bouwen met Groen en Glas', dat in 2010 alleen maar aan populariteit won. Het gaat hierbij om het toepassen van innovaties uit de glastuinbouw in de gebouwde omgeving.

In Dronten verrijst een uniek gebouw. Over de etages van het nieuwe hoofdgebouw van de Christelijke Agrarische Hogeschool komt een glazen overkapping. De ruimte tussen de stolp en het binnengebouw is net een groene binnentuin die functioneert als verblijfs- en ontmoetingsruimte voor de docenten en de 1200 leerlingen. Zonwerende doeken en dakluiken die kunnen luchten, regelen het klimaat in de tussenruimte. Het binnengebouw krijgt een aansluiting op een installatie voor opslag van warmte en koude, waarbij een warmtepomp in de winter zorgt voor verwarming en in de zomer voor koeling.
De school is een ontwerp van BDG Architecten en wordt gebouwd volgens de principes van het succesvolle concept 'Bouwen met Groen en Glas', dat is ontwikkeld door SIGN (Stichting Innovatie Glastuinbouw Nederland) en InnovatieNetwerk. Vanaf 2010 is Stichting Living Daylights (SLD) de uitvoerder van het programma, dat draait om het vitale gebouw, waarin veel glas is verwerkt en alle ruimte is voor groen.

Gebruikers en bewoners van 'vitale' huizen, kantoren, scholen en instellingen functioneren beter en zijn gelukkiger en gezonder. Een belangrijke factor is dat deze gebouwen veel daglicht bieden, een oerbehoefte van mensen. Leerlingen presteren beter in een 'groene' klas. Patiënten met uitzicht op groen hebben minder last van complicaties en herstellen sneller. Door de aanwezigheid van planten heerst er binnen een aangename luchtkwaliteit. Interessant is dat met slechts geringe investeringen, meer groen in en om gebouwen mogelijk is.

Zelfs een supermarkt kan worden gehuisvest in een transparante kas waar het daglicht binnenvalt. Mei Architecten en Stedenbouwers heeft samen met Agro Adviesbureau een aantal ontwerpen doorgerekend. De kas als supermarkt biedt volgens de ontwerpers financieel en ecologisch de voorkeur boven hallenbouw.

Als het concept wordt toegepast op bestaande woningen en gebouwen door er bijvoorbeeld een kas omheen te zetten, besparen we zestig tot negentig procent op het energiegebruik voor verwarming.

SLD is begonnen met het project 'Groen op scholen' en gaat met opleidingsinstituten de bouwfilosofie verder verspreiden.

Hoe populair het concept is, blijkt uit het feit dat in 2010 een vierde druk is uitgekomen van het boek 'Bouwen met Groen en Glas'. Het gedachtengoed bereikt inmiddels ook de buitenlandse architectuurwereld, nu het boek in drie talen beschikbaar is. InnovatieNetwerk/SIGN heeft samen met de ambassade in Berlijn en het consulaat in Düsseldorf bijeenkomsten georganiseerd met toonaangevende architecten als Behnisch & Behnisch (Stuttgart) en Hascher+Jehle (Berlijn).

Villa Flora, het innovatieve kantoor- en expositiegebouw dat SIGN/InnovatieNetwerk heeft laten ontwerpen, is één van de twee beeldbepalende gebouwen op de enige wereldexpositie die Nederland rijk is, de Floriade. Naast een subsidie vanuit Mooi Nederland, het innovatieprogramma van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, heeft ook NESK (naar energieneutrale scholen en kantoren) subsidie verstrekt aan het project vanwege de vele beoogde innovaties.

Langs de snelweg de regio proeven

Partners
ANWB, Ecorys, Gemeente Houten, Gemeente Nieuwegein, Landbouw-Economisch Instituut, Landmarkt, INDIGO, Nieuwe Hollandse Waterlinie, Quadraat, Rijkswaterstaat, Shoppoint, Ton Verhoeve (Rijksadviseur Infra).

Streekproducten vinden hun weg naar de automobilist

De kans is groot dat over twee jaar het eerste Streekstation van Nederland de deuren opent. Het concept krijgt steeds meer steun. Het gaat hier om winkels waar consumenten regionale producten kunnen kopen op een plek waar ze toch moeten zijn: langs de snelweg. InnovatieNetwerk werkt samen met een groeiend aantal partijen aan de verwezenlijking van dit concept waarvan consumenten, boeren én het milieu profiteren.

Stelt u het zich even voor. Een winkel langs de snelweg waar u verse groente, fruit, jam, honing en zuivelproducten uit de regio kunt proeven en kopen. Ofwel: een streekstation. De realisering van dit concept van InnovatieNetwerk is in 2010 een fikse stap dichterbij gekomen. Het zou zo maar kunnen dat u over twee jaar over de A27 bij Houten rijdt en borden ziet die u uitnodigen voor een bezoek aan het Streektransferium Linieland, dat aan de snelweg ligt. In dit multifunctionele complex is het eerste streekstation van Nederland gepland, waar automobilisten, passanten en recreanten kwaliteitsproducten uit de regio kunnen krijgen. Voor lokale boeren en bedrijven die producten verwerken, is deze winkel een prachtig afzetkanaal.

De waardering voor het concept bleek ook tijdens de competitie Mooi Nederland, uitgeschreven door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen VROM). Het publiek mag hierbij stemmen over ingediende plannen en projecten die laten zien hoe de schaarse ruimte in Nederland ‘slim, mooi en met karakter’ kan worden ingericht. Op 4 november 2010 was daar het verlossende woord toen bleek dat het Streektransferium Linieland tot een van de winnaars behoorde. Het project sleepte met de prijs een bijdrage aan realisatie in de wacht.

Eerder had Rijkswaterstaat, dat eigenaar is van de snelwegen, zich al aan het concept verbonden. De organisatie werkt mee om het Streektransferium Linieland mogelijk te maken.

Om te zien hoe een streekstation in de praktijk kan werken, organiseerde InnovatieNetwerk in april een studiereis naar Westmorland, in het noordwesten van Groot-Brittannië. De oprichters en eigenaren van Westmorland (vernoemd naar het gelijknamige gebied) hebben aan de M6 door middel van een winkel en een restaurant de snelweg en het achterland met elkaar verbonden. Net zoals het concept van InnovatieNetwerk beoogt. Het reisgezelschap bestond uit medewerkers van Rijkswaterstaat, de gemeente Houten, DLG en Landmarkt.

Met hun streekgebonden aanbod reflecteren Streekstations niet alleen de karakteristieken van de omgeving. De winkels stimuleren op hun beurt ook een regio-eigen landbouw en een dynamisch, divers en karakteristiek landschap. De producten zorgen tevens voor een nieuwe relatie tussen de klanten en hun omgeving, want de voedselwaren en andere goederen vertellen het verhaal van de omringende regio en zijn ondernemers. De snelweggebruiker rijdt niet door een anoniem gebied. Het landschap komt dichterbij.

http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/37/

Bewoners onderhouden zelf het landschap

Partners
Karen de Groot + Ruut van Paridon (zelfstandige landschapsarchitecten), provincie Overijssel, gemeente Tubbergen, Architect Ziegler, Landschap Overijssel, Ministerie van EL&I, boeren.

Tubbergen heeft primeur met eerste Knooperf

Het eerste Knooperf is, bijna, een feit. De inspanningen van InnovatieNetwerk en drie partnerorganisaties – Van Paridon X De Groot Landschapsarchitecten, de gemeente Tubbergen en de provincie Overijssel – hebben in 2010 tot de definitieve doorbraak geleid. De voormalige boerderij De Veldboer in het landelijke Tubbergen zal nieuwe bewoners krijgen. Uniek is dat de nieuwe eigenaren voor het omringende landschap gaan zorgen.

Straks zal rondom de voormalige boerderij De Veldboer in Tubbergen het geluid klinken van heggenscharen, zagen, schoppen en ander tuingereedschap. Dan zijn de nieuwe bewoners bezig de beplanting en de houtwallen te verzorgen en de traditionele paden te onderhouden. Want dat is de kern van het concept 'Knooperven'. Zoals vroeger de boeren zorgden voor het landschap rondom hun boerderij, zullen de toekomstige eigenaren van het eerste Knooperf van Nederland zich over die taak buigen.

In 2010 zijn het College van Burgemeester en Wethouders en vervolgens de raadsleden van de Overijsselse gemeente Tubbergen akkoord gegaan met het ontwerp om boerderij De Veldboer om te vormen tot een Knooperf. Het bestemmingsplan wordt aangepast. Daarna volgt de uitgifte van de kavels.

Het werd mogelijk om het concept in Tubbergen te verwezenlijken, nadat de gemeente in 2009 de boerderij (toen een vleeskuikenbedrijf) opkocht. Het Knooperf zal op het voormalige bedrijfsterrein komen. Er is plek voor meerdere huishoudens. Tubbergen heeft wel bepaald dat het Knooperf zoveel mogelijk woonruimte biedt aan mensen uit de eigen gemeente. Veel inwoners van Tubbergen hebben inmiddels belangstelling getoond om in deze luisterrijke omgeving te wonen.

Knooperven zijn voormalige boerenerven die traditioneel door middel van paden en beplanting met elkaar zijn verbonden. Het concept is ontwikkeld als antwoord op de trend waarbij boeren besluiten om te stoppen met hun bedrijf, terwijl stadsbewoners juist naar het platteland trekken. De waardevolle gebouwen van de leeggekomen boerenbedrijven blijven behouden en worden samen met eventuele nieuwbouw in gebruik genomen als woningen. De landbouwgrond rondom het erf kan worden verkocht aan een boer die wil uitbreiden. De verkoopprijzen van woningen en land leveren niet alleen geld op om de aankoop van het erf terug te verdienen, maar ook om te kunnen investeren in de kwaliteit van het landschap en de natuur.

Hoe populair het concept 'Knooperven' inmiddels is, bleek in 2010 ook uit de programma's van diverse politieke partijen voor de gemeenteraadsverkiezingen. De partij Boxtel Combinatie95 gaf aan minstens één pilot 'Knooperven' te willen uitvoeren in de gemeente. In Enschede wilde het CDA de mogelijkheden voor Knooperven onderzoeken. De combinatie ChristenUnie-SGP in Leusden heeft in het verkiezingsprogramma 2010-2014 aangegeven dat eventuele bebouwing in het buitengebied middels het model van 'Knooperven' zal gebeuren. De PvdA in Oost-Gelre is voorstander van kleine Knooperven in verwevingsgebieden. De lokale partij Democraten Gemeente Heumen ziet Knooperven als mogelijke oplossing bij beëindiging van boerenbedrijven.

Inmiddels is er een boek beschikbaar voor geïnteresseerden zoals bestuurders en beleidsmakers die willen weten hoe het idee in de praktijk werkt: 'Knooperven – Nieuw leven in het buitengebied; het concept.'

De presentatie van 'Knooperven' kreeg bovendien de eerste prijs tijdens het vaksymposium 'De Kwaliteit van het Resultaat,' dat op 16 juni 2010 in Hengelo was georganiseerd door AtelierOverijssel.

http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/154/

Trouwens, van wie is natuur eigenlijk?

Partners
Ministerie van EL&I - directie NLP, Bosschap, Stichting Klimaatlandschap Nederland, Insight vormgevers bv, Gyrinus Advies, Battle of Concepts, Kerngroep Panorama Natuur.

Jongeren willen natuur niet met rust laten, maar juist gebruiken

Bij het ontwikkelen van het concept ‘Naar Een Nieuw Natuurverhaal’ heeft InnovatieNetwerk in 2010 bewust een groep jongeren betrokken. Zij hebben een nieuwe visie op natuur, bos en landschap in Nederland geformuleerd. De jongeren vertegenwoordigen de generatie die straks het beleid zal bepalen en uitvoeren. Wat betekent natuur voor hen?

Alleen maar keurig wandelen op de daarvoor bestemde paden? Niets daarvan! De studenten en young professionals van de kerngroep Panorama Natuur, die met behulp van InnovatieNetwerk is gevormd, vinden helemaal niet dat de natuur zoveel mogelijk met rust moet worden gelaten. Natuur is er om van te genieten én om te gebruiken. Het oogsten van producten vinden ze heel normaal. Bovendien is natuur eigenlijk overal. Het begint al vlakbij huis en eindigt bij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

De groep is in het voorjaar van 2010 van start gegaan met een uitgebreide interviewronde en een pittig debat op Kasteel Groeneveld in Baarn over snel kloppende groene harten, heilige natuurhuisjes, de invloed van de mens op de natuur en de plaats van de mens in de natuur. Daarna organiseerde de kerngroep een workshop tijdens de natuurnetwerkdag ‘Samen voor Natuur’ op Hogeschool Larenstein te Velp.

Vervolgens schreven de jongeren in opdracht van InnovatieNetwerk hun visie, waarbij zij werden ondersteund door Gyrinus Advies. De kerngroep schetste welke soorten natuur we in Nederland zouden moeten ontwikkelen en beheren, welke partijen daarvoor verantwoordelijk zijn en met welke middelen dat gefinancierd moet worden. In het voorjaar van 2011 zullen de jongeren hun rapport – dat mede kan dienen als bouwsteen voor nieuw natuurbeleid – aanbieden aan vertegenwoordigers van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Het project ‘Panorama Natuur’ valt onder het concept ‘Naar een nieuw natuurverhaal’, waarbij InnovatieNetwerk met diverse netwerkpartners op zoek is naar een nieuwe aanpak voor een robuuste natuur en een krachtig natuurbeleid.

In dat kader presenteerde InnovatieNetwerk begin 2010 het boekje ‘50 ideeën voor nieuwe bossen’. Hierin zijn de innovatieve voorstellen gebundeld die door jongeren waren ingediend tijdens de internetwedstrijd ‘Battle of Concepts’, die in 2009 was uitgeschreven.

Nieuwe ideeën voor ander natuurbeleid zijn dringend nodig. Natuur is te zeer afhankelijk geworden van overheidsfinanciering. InnovatieNetwerk zoekt naar nieuwe manieren van financiering en nieuwe koppelingen tussen de beleving van mensen en het draagvlak voor natuur.

Vlinders en rugstreep-padden veroveren de Amsterdamse haven

Partners
Bureau Stroming, Stichting Ark, Universiteit Maastricht, Instituut voor Infrastructuur, Milieu en Innovatie (Brussel), Ministerie EL&I, Haven Amsterdam, gemeente Almelo.

Braakliggende terreinen bieden tijdelijk thuis voor dieren en planten

Het is gedaan met de desolate braakliggende gebieden in Nederland. De natuur neemt het over. Dat is het plan van InnovatieNetwerk en partnerorganisaties. Met succes wordt op verschillende plaatsen alle ruimte gegeven aan planten en dieren om zich te vestigen op de tienduizenden hectare grond die tijdelijk ongebruikt op bebouwing wacht. Het concept 'Tijdelijke Natuur' wint terrein.

Het is gelukt. Rugstreeppadden hebben in 2010 een nieuwe stek gevonden in het tijdelijke natuurgebied in de haven van Amsterdam. Om hen een handje te helpen, waren er speciale poelen gegraven, en daar zijn de rugstreeppadden op afgekomen. Bezoekers die hun ogen op de grond gericht houden, kunnen er ook de basterdzandloopkever met zijn mooie kleuren zien rondscharrelen. Maar er is meer te beleven. Vorig jaar fladderden er hele zwermen knalblauwe vlinders, de Icarus-blauwtjes. Omdat de grond van de Haven Amsterdam bestaat uit opgespoten zand van de duinen, komen er ook plantensoorten uit de kustgebieden op.

Mogelijk nog spectaculairder is de situatie in Steenwijk, waar op een oppervlakte van honderd hectare, ruimte wordt gegeven aan tijdelijke natuur. In 2010 zijn verschillende broedende steltlopers waargenomen zoals de grutto en de kievit.

Het gaat in al deze gevallen om dier- en plantensoorten die de mogelijkheid krijgen zich tijdelijk op braakliggende terreinen te vestigen. In heel Nederland is ruim 35.000 hectare grond (tweemaal de omvang van Texel) door overheden of projectontwikkelaars aangekocht ten behoeve van woningbouw, infrastructuur, bedrijventerreinen of ontgrondingen. Hoewel de bestemmingplannen klaar zijn, kan het vaak nog jaren duren voordat er daadwerkelijk gebouwd gaat worden. Grondeigenaren proberen al die tijd angstvallig de natuur buiten de deur te houden door terreinen regelmatig om te ploegen of te verpachten als landbouwgrond. Want als beschermde plant- en diersoorten zich op het terrein vestigen, kunnen organisaties of burgers met de wet in de hand compensatie eisen of ervoor zorgen dat de bouw afgeblazen wordt omdat deze zeldzame soorten wettelijk voorrang hebben.

Het concept 'Tijdelijke Natuur', dat is ontwikkeld door InnovatieNetwerk, biedt hier een oplossing voor. Kern is dat ondernemers, nog voordat beschermde soorten zich hebben gevestigd, een ontheffing aanvragen voor de Flora- en Faunawet, waardoor ze vooraf zekerheid hebben dat ze deze soorten mogen verwijderen op het moment dat de bouw begint. Een studie heeft aangegeven dat deze tijdelijke situatie permanente winst voor de natuur oplevert.

Inmiddels bestaan er tijdelijke natuurgebieden in de havens van Amsterdam en Rotterdam. Ook in Steenwijk, Almelo, Meerstad (bij Groningen) en in Den Bosch krijgt de natuur tijdelijk de ruimte op braakliggende gebieden. Meerdere gemeentes en Rijkswaterstaat overwegen eveneens ontheffingen voor tijdelijke natuur aan te vragen. In het buitenland heeft Vlaanderen belangstelling getoond. In 2010 toonde toenmalig minister Gerda Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) zich in een brief aan de Tweede Kamer groot voorstander van tijdelijke natuur. Niet alleen dragen deze natuurgebieden bij aan de biodiversiteit, omdat de terreinen in principe toegankelijk zijn voor het publiek kunnen ze ook helpen de natuur weer dichter bij de mensen te brengen.

In 2010 werden ook twee rechtszaken aangespannen tegen tijdelijke natuur die inmiddels zijn samengevoegd in één proces dat voor de Amsterdamse rechtbank dient. Een partij, de Haven van Amsterdam, vindt dat de regeling voor tijdelijke natuur te restrictief is, terwijl Milieucentrum Amsterdam vindt dat de criteria juist te ruim zijn. Voorjaar 2011 wordt de uitspraak verwacht.

http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/45/

Parels in het landschap

Partners
Amvest, BVR, Except, 4Sight, 4Tune, Gemeente Venlo, Gipmans Planten, SIGN, StrateGis, Studio Roosegaarde, Syntens, Terra Incognita, Uitgeverij Blauwdruk, Waterarchitect Bart van Bueren, Westbroek en Ter Haar.

Hoe fraaie kassen de glastuinbouwgebieden kunnen verrijken

Kassen kunnen prachtige glazen gebouwen zijn die het landschap verrijken. Dat laten de eerste ontwerpen zien, die gemaakt zijn in het kader van het concept ‘Parels in het Landschap’. De glastuinbouw heeft nu het imago van een sector die gebieden een onaantrekkelijk aanzien geeft. Maar kassen hoeven niet de fantasieloze glazen blokkendozen te zijn die in lange rijen naast elkaar staan opgesteld. Glastuinbouw en een fraai landschap kunnen heel goed samengaan.

Een kas in de vorm van een grote iglo. Of van een hoge glazen kerk waarbij je al vanaf een afstand kunt zien welke planten er groeien. Nederland hoeft zich niet neer te leggen bij de lelijke kassen van vandaag, zo blijkt uit de tekeningen van deze architectonische hoogstandjes. De ontwerpen laten kassen zien in een landschapspark met lieflijke slootjes en brede vaarten waar vogels neerstrijken. Fietsers kunnen over drijvende paden het gebied verkennen. Bezoekers hoeven geen last te hebben van zwaar verkeer, want de bedrijfslogistiek gebeurt in verzonken verbindingen. Het is aangenaam vertoeven in het glastuingebied van de toekomst.

Dat is de impressie die oprijst uit de schets ‘Poort van Venlo – Parels in het landschap in de praktijk’, die in 2010 is gemaakt door Except Duurzaamheidsconsultancy, Architectuur&Planning, in opdracht van Stichting Innovatie Glastuinbouw Nederland (SIGN), InnovatieNetwerk en Gipmans Planten. De studie bevat een aantrekkelijke beeldvisie voor het verouderde glastuingebied bij Venlo. De schets is onderdeel van het concept ‘Parels in het landschap’, van SIGN en InnovatieNetwerk, dat gericht is op de transformatie van de huidige onaantrekkelijke glastuinbouwgebieden in plaatsen waar mensen voor hun plezier heen gaan.

Samen met collega-tuinders wil Gipmans aan de slag om het gebied te veranderen in een aantrekkelijk landschap voor de omwonenden en miljoenen passanten die gebruikmaken van de A67. De huidige versnipperde verkaveling met individuele woningen staat een efficiënte indeling in de weg. Een ontwikkelingsplan voor de komende tien tot vijftien jaar geeft per deelgebied de financiële mogelijkheden aan.

De partners SIGN en InnovatieNetwerk organiseerden op 23 juni en 1 juli 2010 sessies met tuinders, kassenbouwers en ontwerpers om hun plannen van glasnieuwbouw te bespreken. Tijdens ontwerpateliers hebben de deelnemers een vijftal locaties bestudeerd en innovatieve ontwerpoplossingen bedacht voor de landschappelijke inpassing van nieuwbouw. Belangrijk is dat bij de nieuwe inrichting van glastuingebieden rekening wordt gehouden met de samenhang van uiteenlopende aspecten, zoals grondsoort, watersysteem, cultuurhistorie, bestaande functies en de ondernemers.

Veel mensen vragen zich af of zulke plannen ook financieel haalbaar zijn. Met Strategis ontwikkelde InnovatieNetwerk daarom de software ‘De Gebiedsontwikkelaar’, die het mogelijk maakt op een transparante manier door te rekenen wat de kosten en opbrengsten zijn om een gebied op een bepaalde manier in te richten. Met de Gebiedsontwikkelaar is er vanaf het begin helderheid over de financiële kaders.

Mooi hoeft niet altijd duur te zijn. Het anders ordenen van elementen en het creëren van een spannend ritme in de gevels van bedrijfsgebouwen kunnen kostenneutraal plaatsvinden. Ook is het mogelijk om ontwerpoplossingen toe te passen die functioneel zijn. ‘Parels in het Landschap’ zorgt voor een glastuinbouw met landschappelijke kwaliteit die een lust voor het oog is en voldoende plek voor natuur en recreatie biedt.

Boeren hebben zwart goud in handen

Partners
Kiemkracht, NMI, Alterra, Provincie Groningen, Hoofdproductschap Akkerbouw, ILVO (België), Universiteiten Gent, Newcastle, Edingburgh, Upsala, Risoe, Bioforsk, HAWK Hochschule Gottingen, 3N Werlte.

Agrariërs kunnen met hun akkers het klimaat redden

Boeren kunnen klimaatmanagers van formaat zijn. De sleutel tot dat geheim is biochar, een bodemverbeteraar die lijkt op houtskool. Hiermee kunnen agrariërs hun akkers veranderen in klimaatreddende bodems. Dat is de essentie van het concept 'Biochar', dat door Kiemkracht (een alliantie tussen InnovatieNetwerk en Productschap Akkerbouw) is ontwikkeld. In 2010 opende het Nederlandse Biochar Kenniscentrum de deuren.

Het wordt 'het zwarte goud' genoemd. Biochar (uitgesproken als bio-tsjar, naar het Engels *charcoal*) ziet er uit als gewone houtskool, maar heeft unieke eigenschappen. Als boeren tot gruis vermalen biochar door hun akkers ploegen, verbeteren ze niet alleen de bodem, maar bieden ze tegelijk een oplossing voor het klimaatprobleem. Op 11 juni 2010 is het Nederlandse Biochar Kenniscentrum van start gegaan, tijdens de open dag die Kiemkracht op proefboerderij 't Kompas in het Drentse Valthermond organiseerde.

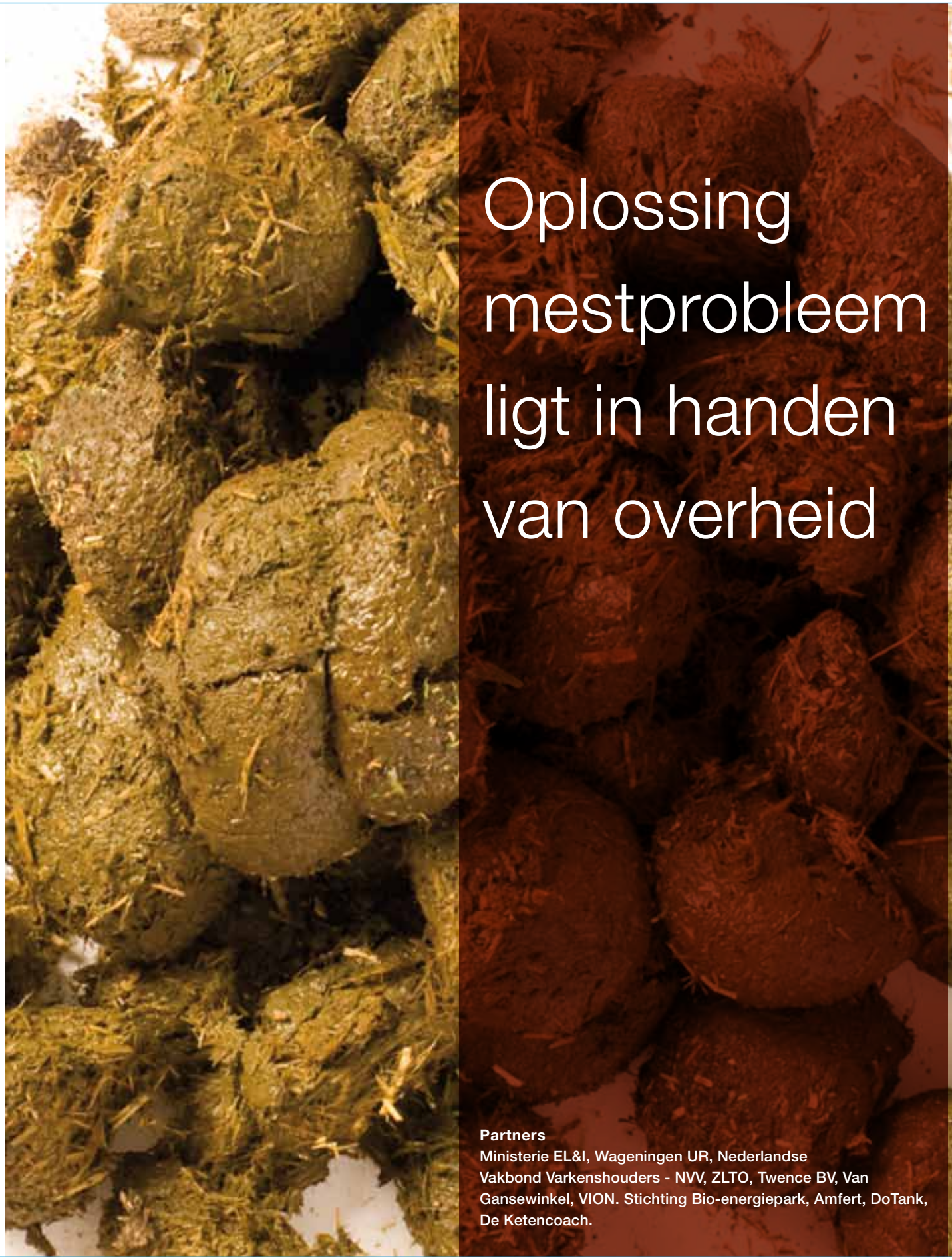
Er is alle reden om alle informatie over het zwarte goud bijeen te brengen. Om te beginnen houdt biochar vocht en mineralen vast, en zorgt er tegelijk voor dat de waterdoorlaatbaarheid van de bodem groter wordt. Het kan honderden jaren in de bodem blijven, zonder deze bodemverbeterende eigenschappen te verliezen. Net zoals ooit in de Terra Preta-bodems door de Amazone Indianen is gedaan. In 2010 hebben onderzoekers van Plantaardig Praktijk Onderzoek (PPO) van Wageningen UR het eerste materiaal in Nederland in de grond gebracht voor een demoproef. De eerste resultaten worden eind 2011 verwacht.

Maar biochar is niet alleen goed voor akkers. Het legt ook CO_2 langdurig en tegen lage kosten in de bodem vast. Daarmee worden akkers opslagplaatsen voor een van de belangrijkste broeikasgassen die debet zijn aan de wereldwijde klimaatverandering. Met het concept 'Biochar' kan daarom de omslag worden gemaakt naar een akkerbouw die broeikasgassen vastlegt in plaats van uitstoot. In principe kunnen akkerbouwers me doen met de CO_2-handel. Het is een serieus alternatief voor CO_2-opslag in gasvelden.

Zelfs de productie van biochar levert voordelen voor het milieu op. Biochar wordt gemaakt door biomassa zonder zuurstof te verhitten. Hierbij komt bio-energie vrij, die weer opgevangen kan worden. Biochar levert dus ook nog eens duurzame energie.

Met biochar hebben boeren zwart goud in handen. Het biedt de akkerbouw de mogelijkheid een belangrijke rol in de klimaatbeheersing en de CO_2-opslag te spelen.

Oplossing mestprobleem ligt in handen van overheid

Partners
Ministerie EL&I, Wageningen UR, Nederlandse Vakbond Varkenshouders - NVV, ZLTO, Twence BV, Van Gansewinkel, VION. Stichting Bio-energiepark, Amfert, DoTank, De Ketencoach.

http://www.innovatienetwerk.org/nl/concepten/view/135/

Bedrijven willen investeren in bruin goud

Nederlandse veehouders kampen met een enorm overschot aan mest. Met het concept 'Markt voor Mest' werkt InnovatieNetwerk aan een omslag waarbij mest niet langer een geldverslindend afvalproduct is, maar commercieel wordt benut als waardevolle grondstof. Technisch kan het allemaal. Het nieuwe in de benadering van InnovatieNetwerk is dat de markt centraal staat. Het verwerken van mest is namelijk alleen duurzaam als het bedrijfsleven er brood in ziet.

Mestverwerking komt in Nederland zeer moeizaam tot stand. Maar dankzij het voorbereidende werk van InnovatieNetwerk zijn twee afvalverwerkende bedrijven begonnen met voorbereidingen voor het opzetten van twee ketens voor het verwerken van mest. Voor hen is mest als bruin goud. Zij kunnen er producten uit winnen die commercieel aantrekkelijk zijn, zoals groene energie, kunstmest en chemische producten. Eén van de uitdagingen is het op grote schaal verwerken van mest tot producten met een goede kwaliteit, waarvan de levering gegarandeerd is. Dat vergt een professionele organisatie, met een uitgekiende logistiek om te zorgen dat bijvoorbeeld de mest wordt ingezameld, verhandeld en gedistribueerd. Een belangrijke voorwaarde voor het ontstaan van een markt voor mest is wel dat de overheid bereid moet zijn om de bestaande belemmeringen in de regelgeving weg te nemen.

Om ook andere bedrijven te interesseren, organiseerde InnovatieNetwerk in 2010 twee workshops met boeren, overheden, transporteurs en de afnemers van grondstoffen die uit mest gewonnen worden, zoals chemie- en energiebedrijven.

De voormalige minister van LNV, Gerda Verburg, bleek zeer geïnteresseerd in het concept. Niet alleen omdat het goed is voor het milieu, maar ook omdat het commercieel gebruik van mest voor boeren een uitkomst zou zijn. Nu betalen veehouders voor het afvoeren van overtollige mest een bedrag van 20 euro per ton overtollige mest. Voor een gemiddeld varkensbedrijf kunnen deze kosten oplopen tot 90.000 euro per jaar. In totaal betalen veehouderijen jaarlijks 300 miljoen euro om van hun mest af te komen.

Als het bedrijfsleven kansen in mest ziet, is dat een win-win-situatie. Veehouders hoeven niet langer tienduizenden euro's te betalen om van hun vervuilende mest af te komen. Voor andere ondernemers is het commercieel interessant om afvalstoffen om te zetten in duurzame producten. En last but not least: het is goed voor natuur en milieu.

In 2010 is door InnovatieNetwerk gewerkt aan vele projecten binnen de domeinen Natuur, Landschap en Ruimte, Land- en tuinbouw en agribusiness en Voeding. Daarnaast werden projecten uitgevoerd binnen de allianties met de glastuinbouw (SIGN), de melkveehouderij (Courage), de akkerbouw (Kiemkracht) en de Noordzeevisserij (ism Visserij Innovatie Platform). In totaal werd er in 2010 gewerkt aan ruim 70 projecten. Voor uitgebreide informatie over de stand van zaken van de verschillende projecten: zie het Werkprogramma 2011 (www.innovatienetwerk.org/nl/bibliotheek/rapporten/442)

In 2010 zijn ook de contouren vastgesteld voor de agenda voor de periode 2011-2015. De nieuwe thema's worden in de eerste helft van 2011 verder uitgewerkt.

De staf van InnovatieNetwerk verzorgde in 2010 137 presentaties. In de dag- en weekbladen verschenen ruim 850 artikelen gerelateerd aan het werk van InnovatieNetwerk. Op landelijke en regionale tv werd zes maal aandacht besteed aan projecten van InnovatieNetwerk.

Belangrijke manifestaties in 2010 waren:
- Vegetarische Barbecue Tweede Kamer (Den Haag)
- Opening Fotonenboer (Vierakker)
- Start Programma Weerbaar Vee (Harmelen)
- Jaarconferentie Courage (Valthermond)
- Debat energie en visserij (Urk)

InnovatieNetwerk is in 2010 verschillende keren in de prijzen gevallen. De documentaires over de Fotonenboer en Innofisk Volendam wonnen prijzen op het Internationale Filmfestival van Nitra (Slowakije). In het kader van 'Mooi Nederland' werden prijzen toegekend aan Streekstations, Villa Flora (Bouwen met Groen en Glas) en Agropark Putten (Agrocentrum).

InnovatieNetwerk is in 2010 binnen het toegekende budget gebleven.

Gedetailleerde informatie over de presentaties, de media-uitingen en de financiën is te vinden op onze website (www.innovatienetwerk.org/nl/bibliotheek/rapporten/457).

ontwerp
Taluut, grafisch ontwerp
foto's
Beeldbank InnovatieNetwerk
www.paling.nl (blz. 4)

InnovatieNetwerk
Grensverleggend in Agro en Groen

Postbus 19197
3501 DD Utrecht
tel. 070 378 5653
www.innovatienetwerk.org

Het ministerie van EL&I nam het initiatief tot en financiert InnovatieNetwerk.

ISBN: 978 - 90 - 5059 - 454 - 7

Overname van tekstdelen is toegestaan, mits met bronvermelding.

Rapportnr. 11.3.065, Utrecht, april 2011.

InnovatieNetwerk
Grensverleggend in Agro en Groen